

K-kauppiasliitto ry:n lausunto hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 ja 6 §:n muuttamisesta

Yli 1100 itsenäistä K-kauppiasta toimivat ympäri Suomea eri kokoisissa kauppapaikoissa. K-kauppiasyrittäjät työllistävät suoraan 18.000 kaupan alan ammattilaista. K-kauppiat vastaavat yritystensä toiminnasta, myynnistä ja tuloksesta, ja he päättävät kauppajensa valikoimista ja hinnoittelusta. Kauppakohtaiset valikoimat ovat tärkeä osa K-kauppojen tarjontaa.

Vastuullinen toiminta on K-kauppiaille kunnia-asia. K-kauppiat ovat vahvasti sitoutuneet hyvän kauppatavan periaatteiden sekä elintarvikeketjun kauppatapalautakunnan suositusten noudattamiseen ruoan hankinnoissaan.

Pidämme tärkeänä eurooppalaisen sääntelyn harmonisointia elintarvikeketjussa. Kaupan alan globaali kilpailu on kireää, eikä kotimaisen kaupan alan toimijoiden – suomalaisen elintarviketeollisuuden ja maatalouden tärkeimmän kumppanin – toimintaedellytyksiä tule tarpeettomasti tiukentaa. UTP-direktiivi on perusteltua toimeenpanna kansallisesti minimiharmonisoinnin periaatteella.

Suomalaista ruokaketjua on kehitettävä tutkittuun tietoon perustuvilla keinoilla, joiden yhteys toivottuihin vaikutuksiin on selvä ja joiden vaikuttavuusarvioinnit ovat kattavat, erityisesti ei-toivottujen sivuvaikutusten ehkäisemiseksi. Valmisteilla olevan esityksen vaikuttavuutta ei ole arvioitu riittävästi. UTP-direktiivin lähtöajatuksena on epäterveiden kauppatapojen kitkeminen ruokaketjusta, erityisesti maataloustuottajien ja pientuottajien etua silmällä pitäen. K-kauppioiden näkökulmasta nyt valmisteilla olevan kansallisen toimeenpanon osalta riskinä on päinvastaisen vaikutuksen synnyttäminen. Erityisesti maksuaikojen kategorinen lyhentäminen vaikeuttaisi pientuottajien tuotteiden pääsemistä kauppojen valikomiin. K-kauppiasyrittäjät haluavat pystyä jatkossakin tarjoamaan asiakkailleen lähi- ja pientuottajien tuotteita. Maksuehtojen tiukentaminen vaikeuttaa erityisesti pienimpien kauppojen toimintamahdollisuuksia.

Yleisten huomioiden lisäksi K-kauppiasliitto esittää seuraavat keskeiset havainnot:

HE:n tulee tarkastella direktiivin soveltamisalan mukaisesti koko maataloustuote- ja elintarvikeketjua. Hallituksen esitys keskittyy nykytilan arvioinnin ja sääntelyn tarpeen perustelujen osalta lähes yksinomaan kaupan portaaseen. UTP-direktiivin soveltamisalan ja tavoitteen näkökulmasta hallituksen esityksen perustelujen tulisi koskea koko maataloustuote- ja elintarvikeketjua kaikissa tuotanto-, jalostus-, markkinointi-, jakelu- ja vähittäismyyntivaiheissa.

Maksuaikojen ja peruutusten kansallinen ylisääntely voi muodostua kauppojen valikomiin pääsyn esteeksi suomalaisille pientuottajille. Hallituksen esityksessä maksuehtoa ja peruutuksia koskeva 30 päivän sääntö ehdotetaan ulotettavaksi UTP-direktiivistä poiketen koskemaan kaikkia maataloustuotteita ja elintarvikkeita.

Hallituksen esitys ei sisällä minkäänlaista tiukennusta tukevaa vaikutustenarviointia. Suomalaisen elintarvikeketjun toimijoiden sopimusvapauden rajoittamiselle tulee olla direktiivin tarkoittaman oikeussuojan tarpeeseen pohjautuvat painavat perusteet.

Tilausten peruutuksia koskeva vaatimus 30 päivän peruutusajasta ei ole käytännössä mahdollinen kaikkien tuotteiden kohdalla. Nopeasykliset sesonkituotteet sovitaan paikallisesti lyhyellä aikajänteellä. Vastaavasti hitaan kierron tuotteissa 30 päivän maksuehto voi olla kauppiasyrittäjälle liian lyhyt myönteisen valikoimapäätöksen tekemiseen.

UTP-direktiivi huomioi nimenomaisesti pilaantuvien tuotteiden muista elintarvikkeista poikkeavan luonteen sekä tästä johtuvan pilaavia elintarvikkeita toimittavien pienempien tavarantoimittajien maksuaikoihin ja peruutuksiin liittyvän suojan tarpeen. Pilaantuvien, ja muiden kuin pilaantuvien maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden tuoteryhmät eroavatkin selkeästi toisistaan. Toisin kuin hallituksen esityksessä todetaan, UTP-direktiivi ei pidennä vaan rajaa muiden kuin pilaantuvien elintarvikkeiden maksuajan 60 päivään verrattuna nykyiseen sääntelyyn.

K-kauppiasyrittäjillä on lukuisia omia suoria tuottajakontakteja. UTP-direktiiviä tiukempi maksuajan sääntely heikentää paikallisten toimijoiden toimintaedellytyksiä. Se toisi itsenäisille K-kauppiasyrittäjille huomattavat taloudelliset vaikutukset ja se myös heikentäisi K-kauppiasyrittäjien mahdollisuuksia suosia valikoimissaan erityisesti myyntivolyymiltaan pieniä ja hitaammin kiertäviä kotimaisten lähi- ja pientuottajien tuotteita.

Esityksessä esitetty tiukempi maksuaika ei sovellu hitaasti kiertäviin, pitkän säilyvyysajan tuotteisiin, ja se nostaa kauppiaan tuotteeseen liittyvää taloudellista riskiä. Direktiivin mukaisten maksuaikojen soveltaminen sellaisenaan puolestaan edistäisi pientuottajien tuotteiden pääsyä kauppojen valikoimiin. Tämän vuoksi UTP-direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa on perusteltua pysyä minimiharmonisoinnissa.

Kaupan omat merkit (private label) tarjoavat monille kotimaisille tavarantoimittajille mahdollisuuksia kasvuun. Omat merkit ovat tärkeitä kaupan valikoimien erilaistamisessa. Kaikki rajoitukset omien merkkien käyttöön kaventavat kilpailumahdollisuuksia tavarantoimittajien välillä. Kaupan omilla merkeillä on tärkeä rooli kilpailtaessa ylikansallisia halpamerkkejä vastaan. Monilla kauppiilla on myös omia kauppaakohtaisia merkkituotteita, jotka ovat ideoitu ja kehitetty yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Noin 80 prosenttia K-ruokakaupoissa myytävistä tuotteista on kotimaista alkuperää, ja kaupan omat merkit tarjoavat kotimaisille tuottajille ja tavarantoimittajille mahdollisuuden kasvuun.

Maanviljely ja kotimainen ruoka ovat erottamaton osa Suomea ja suomalaisuutta. UTP-direktiivin kansallista täytäntöönpanoa tulisi peilata globaalin pandemian ja muuttuvan ilmaston toimintaympäristöön: kaiken lainsäädännön lähtökohtana tulisi taata elintarvikeketjun kotimaisille toimijoille tasapuoliset ja ennustettavat toimintamahdollisuudet kansainvälisten toimijoiden kanssa.

K-kauppiat ovat vahvasti sitoutuneet etsimään yhdessä ratkaisuja suomalaisen ruoantuotannon tulevaisuuden varmistamiseksi. Jotta suomalaisen ruokaketjun kokonaisuus säilyy vahvana ja resilienttinä pitkälle tulevaisuuteen, tulee UTP-direktiivi toimeenpanna minimiharmonisoinnin periaatteen mukaan.

Helsingissä 2.6.2020

K-kauppiasliitto ry



Jaana Hertsberg
Toimitusjohtaja

